

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmmma Totivs Theologiæ S. Thomæ Aqvinatis, Doctoris Angelici Ordinis Prædicatorum

Tertiæ Partis Volumen Secundum

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Romæ, 1619

De necessitate sacramentorum. Quæstio 61.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38725

multa eis verba à doctoribus apponuntur. Non tamen licet etiam verba sacra Scripturæ apponere, ita quòd dicantur esse de integritate sacra Scripturæ: quia hoc esse vitium falsitatis. Et similiter si quis diceret aliquid esse de necessitate formæ, quod nõ est.

Ad secundum dicendum, quòd verba pertinent ad formam sacramenti, ratione sensus significati. Et ideò quæcumque fiat additio vel subtractio verborum, quæ non addat aliquid, aut subtrahat debito sensui: non tollitur species sacramenti.

Ad tertium dicendum, quòd si sit tanta interruptio verborum, quòd intercipiatur intentio pronuntiantis, tollitur sensus sacramenti, & per consequens veritas eius: non autem tollitur, quando est parua interruptio, quæ intentionem proferentis & intellectum verborum non aufert. Et idem est etiam dicendum de transpositione verborum: quia si tollit sensum locutionis, non perficitur sacramentum, sicut patet de negatione præposita, vel postposita signo. Si autem sit talis transpositio, quæ sensum locutionis non variet, non tollitur veritas sacramenti: quia secundum quòd Philofophus dicit *, nomina & verba transposita idem significant.

li. 2. Peri.
her. c. 1.
parũ an.
su. to. 1.

QVÆST. LXI.

De necessitate sacramentorum, in quatuor articulos diuisa.

DEinde considerandum est de necessitate sacramentorum.

- ¶ Et circa hoc quæruntur quatuor.
- ¶ Primo, vtrum sacramenta sint necessaria ad salutem humanam?
- ¶ Secundo, vtrum fuerint necessaria in statu ante peccatum?
- ¶ Tertio, vtrum fuerint necessaria in statu post peccatum ante Christum?
- ¶ Quarto, vtrum fuerint necessaria post Christi aduentum?

Vtrum sacramenta sint necessaria ad humanam salutem?

334

4 d. 1. q.

1. a. 2. q.

2. et 3. cō.

c. 110. &

li 4. c. 55

fn. & c.

56.

9. præ 2.

6. ad 2.

c. 11. in fi
ne to. 6.

AD primum sic proceditur. Videtur, quòd sacramenta non sint necessaria ad humanam salutem. Dicit enim Apost. 1. ad Timoth. 4. Corporalis exercitatio ad modicum utilis est. Sed vsus sacramentorum pertinet ad corporalem exercitacionem: eo quòd sacramenta perficiuntur in significatione sensibilium rerum & verborum, vt dictum est*. Ergo sacramenta non sunt necessaria ad humanam salutem.

¶ 2. Præterea, 2. ad Cor. 12. Apostolo dicitur, Sufficit tibi gratia mea. Non autem sufficeret si sacramenta essent necessaria ad salutem. Non sunt ergo sacramenta saluti humanae necessaria.

¶ 3. Præterea, Posita causa sufficienti nihil aliud videtur esse necessarium ad effectum. Sed passio Christi est sufficiens causa nostra salutis. Dicit enim Apost. ad Rom. 5. Si cum inimici essemus, reconciliati sumus Deo per mortem filij eius, multo magis reconciliati salui erimus in vita ipsius. Non ergo requiruntur sacramenta ad salutem humanam.

SED contra est, quòd Augustinus* dicit libro decimonono contra Faustum, In nullum nomen religionis seu verum seu falsum coadunari homines possunt, nisi aliquo signaculorum seu sacramentorum visibilium consortio colligentur. Sed necessarium est ad humanam salutem homines adunari in vnum, veræ religionis nomen. Ergo sacramenta sunt necessaria ad humanam salutem.

RESPONDEO dicendum, quòd sacramenta sunt necessaria ad humanam salutem, triplici ratione. Quarum prima sumenda est ex conditione humane naturæ: cuius proprium est, vt per corporalia & sensibilia, in spiritualia & intelligibilia deducatur. Pertinet autem ad diuinam prouidentiam, vt vnicuique rei prouideat secundum modum suæ conditionis. Et ideo conuenienter diuina sapientia homini auxilia

lia salutis confert sub quibusdam corporalibus & sensibilibus signis, quæ sacramenta dicuntur. Secunda ratio sumenda est ex statu hominis, qui peccando se subdidit per affectum corporalibus rebus. Ibi autem debet medicinale remedium homini adhiberi, ubi patitur morbum. Et ideo conueniens fuit, ut Deus per quædam corporalia signa, homini spiritualē medicinam adhiberet: nam si spiritualia nuda ei proponerentur, eius animus applicari non posset, corporalibus deditus. Tertia autem ratio sumenda est ex studio actionis humanæ, quæ præcipuè circa corporalia versatur. Ne ergo esset homini durum, si totaliter à corporalibus actibus abstraheretur, proposita sunt ei corporalia exercitia in sacramentis, quibus salubriter exerceatur ad euitanda superstitionosa exercitia, quæ consistunt in cultu dæmonum; vel qualitercumque noxia, quæ consistunt in actibus peccatorum. Sic igitur per sacramentorum institutionē, homo conuenienter suæ naturæ eruditur per sensibilia: humiliatur, se corporalibus subiectum cognoscens, dū sibi per corporalia subuenitur: præseruatur etiā à noxijs actionibus per salubria exercitia sacramentorum.

Ad primum ergo dicendum, quod corporalis exercitatio, in quantum est corporalis, non multū utilis est. Sed exercitatio per vsum sacramentorum, nō est purè corporalis, sed quodammodo est spiritualis, scilicet per significationem, & causalitatem.

Ad secundum dicendum, quod gratia Dei est sufficiens causa humanæ salutis. Sed Deus dat hominibus gratiam secundum modum eis conuenientem: & ideo necessaria sunt hominibus sacramenta ad gratiam consequendam.

Ad tertium dicendum, quod passio Christi est sufficiens causa humanæ salutis. Nec propter hoc sequitur, quod sacramenta non sint necessaria ad humanam salutem: quia operantur in virtute passionis Christi, & passio Christi quodammodo applicatur hominibus per sacramenta, secundum illud Rom. 6.

74 QVÆST. LXI. ART. II.
Quicumque baptizati sumus in Christo Iesu, in morte ipsius baptizati sumus.

ARTIC. III.

Vtrum etiam ante peccatum fuerint homini necessaria sacramenta?

335
4. d. 1. q.
1. ar. 2. q.
3.
ar. prac.
ad 2.
P. p. q. 95.
a 4. ad 1.
art. prac.

AD secundum sic proceditur. Videtur, quod etiam ante peccatum fuerint homini necessaria sacramenta. Quia, sicut dictum est*, Sacramenta sunt necessaria homini ad gratiam consequendam. Sed etiam in statu innocentiae homo indigebat gratia: sicut in prima parte habitum est*. Ergo etiam in statu illo erant necessaria sacramenta.

¶ 2 Præterea, Sacramenta sunt necessaria homini secundum conditionem humanæ naturæ, sicut dictum est. Sed eadem est natura hominis ante peccatum & post peccatum. Ergo videtur, quod etiam ante peccatum homo indiguerit sacramentis.

¶ 3 Præterea, Matrimonium est quoddam sacramentum, secundum illud Ephef. 5. Sacramentum hoc magnum est: ego autem dico in Christo & Ecclesia. Sed matrimonium fuit institutum ante peccatum, ut dicitur Gen. 2. Ergo sacramenta erant necessaria homini ante peccatum.

SED contra est, quod medicina non est necessaria nisi ægroto, secundum illud Matthæi nono, Non est opus sanis medicus. Sed sacramenta sunt quædam spirituales medicinæ, quæ adhibentur contra vulnera peccati. Ergo non fuerunt necessaria ante peccatum.

RESPONDEO dicendum, quod in statu innocentiae ante peccatum sacramenta necessaria non fuerunt. Cuius ratio accipi potest ex rectitudine status illius, in quo superiora inferioribus dominabantur, & nullo modo dependebant ab eis. Sicut enim mens suberat Deo, ita menti suberant inferiores animæ vires, & ipsi animæ corpus. Contra hunc autem ordinem esset, si anima perficeretur, vel quantum ad scientiam, vel quantum ad gratiam, per
alr

aliquid corporale, quod fit in sacramentis. Et ideo in statu innocentie homo sacramentis non indigebat, non solum in quantum sacramenta ordinantur ad remedium peccati, sed etiam in quantum ipsa ordinantur ad animæ perfectionem.

Ad primum ergo dicendum, quod homo in statu innocentie gratia indigebat: non tamen ut eam consequeretur per aliqua sensibilia signa, sed spiritualiter & invisibiliter.

Ad secundum dicendum, quod eadem est natura hominis ante peccatum & post peccatum: non tamen est idem naturæ status. Nam post peccatum, anima etiam quantum ad superiorem partem, indiget accipere aliquid a corporalibus rebus ad sui perfectionem, quod in illo statu homini necesse non erat.

Ad tertium dicendum, quod matrimonium fuit institutum in statu innocentie, non secundum quod est sacramentum, sed secundum quod est in officium naturæ. Ex consequenti tamen aliquid significabat futurum circa Christum & Ecclesiam: sicut & omnia alia, quæ in figura Christi præcesserunt.

ARTIC. III.

Utrum post peccatum ante Christum sacramenta debuerint esse?

Ad tertium sic proceditur. videtur, quod post peccatum ante Christum sacramenta non debuerint esse. Dicitur enim, quod per sacramenta passio Christi hominibus applicatur: & sic passio Christi comparatur ad sacramenta, sicut causa ad effectum. Sed effectus non præcedit causam. Ergo sacramenta non debuerunt esse ante Christi aduentum.

¶ 2 Præterea, Sacramenta debent esse convenientia statui humani generis: ut patet per August. 19. contra Faust. Sed status humani generis non fuit mutatus post peccatum, usque ad reparationem factam per Christum. Ergo neque sacramenta debuerunt immutari, ut præter sacramenta legis naturæ,

C 2 alia

336
4. d. 1. q.
1. ar. 2. q.
4
* a. 1. hu-
ius quæso
ad 3.
c. 16. q.
17. 10. 6.

alia statuerentur in lege Moyſi .

¶ 3 Præterea , Quanto aliquid eſt magis propinquū perfectō , tanto magis debet ei aſſimilari . Sed perfectio ſalutis humanæ per Chriſtum facta eſt , cui propinquiora fuerunt ſacramenta veteris legis , quàm ea quæ fuerunt ante legem . Ergo debuerunt eſſe ſimiliora ſacramentis Chriſti . Cuius tamen contrarium apparet , ex eo , quòd ſacerdotium Chriſti prædicitur eſſe futurum , ſecundum ordinem Melchisedech , & non ſecundum ordinem Aaron : vt habetur Hebr. 7. Non ergo conuenienter fuerunt diſpoſita ante Chriſtum ſacramenta .

*c. 13. in
prin. to. 6*

SED contra eſt , quòd * Auguſt. dicit 19. contra Fauſtum , quòd prima ſacramenta , quæ celebrabantur & obſeruabantur ex lege , prænuntiæ erant Chriſti venturi . Sed neceſſarium erat ad humanam ſalutem , vt aduentus Chriſti prænuntiaretur . Ergo neceſſarium erat ante Chriſtum ſacramenta quædam diſponi .

RESPONDEO dicendum , quòd ſacramenta neceſſaria ſunt ad humanam ſalutem , in quantum ſunt quædam ſenſibilia ſigna inuiſibilium rerū , quibus homo ſanctificatur . Nullus autem ſanctificari poteſt poſt peccatum , niſi per Chriſtum , quem propoſuit Deus propitiatorem per fidem in ſanguine ipſius , ad oſtenſionem iuſtitie ſuæ , vt ſit ipſe iuſtus , & iuſtificans eum , qui ex fide eſt Ieſu Chriſti . Et ideò oportebat ante Chriſti aduentum eſſe quædam ſigna viſibilia , quibus homo fidem ſuam proteſtaretur de futuro ſaluatoris aduentu . Et huiusmodi ſigna dicuntur ſacramenta . Et ſic patet , quòd ante Chriſti aduentum , neceſſe fuit quædam ſacramenta inſtitui .

Ad primum ergo dicendum , quòd paſſio Chriſti eſt cauſa finalis veterum ſacramentorum : quæ ſcilicet ad ipſam ſignificandam ſunt inſtituta . Cauſa autem finalis non præcedit tempore , ſed ſolum in intentione agentis . Et ideò non eſt inconueniens aliqua ſacramenta ante Chriſti paſſionem fuiſſe .

Ad

Ad secundum dicendum, quod status humani generis post peccatum, & ante Christum, dupliciter potest considerari. Vno modo secundum fidei rationem: & sic semper vnus & idem permanfit, quia scilicet iustificabantur homines per fidē futuri Christi aduentus. Alio modo potest considerari secundum intentionem & remissionem peccati, & expressæ cognitionis de Christo. Nam per incrementa temporum & peccatum cœpit in homine magis dominari: in tantum quod ratione hominis per peccatum obtenebrata, non sufficerent homini ad rectè viuendum præcepta legis naturæ; sed necesse fuit determinari præcepta in lege scripta, & cū his quædam fidei sacramenta. Oportebat etiam, quod per incrementa temporum magis explicaretur cognitio fidei: quia, vt Gregorius * dicit, Per incrementa temporum creuit diuinæ cognitionis augmentum. Et ideo etiam necesse fuit quod in veteri lege quædam sacramenta fidei, quam habebant de Christo venturo, determinarentur. Quæ quidem comparantur ad sacramenta, quæ fuerunt ante legem, sicut determinatum ad indeterminatum: quia scilicet ante legem non fuit determinatè præfixum homini, quibus sacramentis vteretur, sicut fuit per legem: quod erat necessarium, & propter obtenebrationem legis naturalis, & vt esset determinatio fidei significatio.

ho. 16. in
Ezech. à
medio.

Ad tertium dicendum, quod sacramentum Melchisedech, quod fuit ante legem, magis assimilatur sacramento nouæ legis in materia, in quantum scilicet obtulit panem & vinum (vt habetur Genes. 14.) sicut etiam sacrificium nouæ legis oblatione panis & vini perficitur. Sacramenta tamen legis Mosaicæ magis assimilantur rei significatæ per sacramentum, scilicet passioni Christi, vt patet de agno paschali, & alijs huiusmodi. Et hoc ideo, ne propter continuitatem temporis, si permaneret eadem sacramentorum species, videretur sacramenti eiusdem esse continuatio.

Vtrum post Christum debuerint esse aliqua sacramenta?

337

AD quartum sic proceditur. Videtur, quod post Christum non debuerint esse aliqua sacramenta. Veniente enim veritate, debet cessare figura. Sed gratia & veritas per Iesum Christum facta est, ut dicitur Ioannis primo. Cum igitur sacramenta sint veritatis signa siue figuræ, videtur quod post Christi passionem, sacramenta esse non debuerint.

q. prec. a.

4. & 5.

¶ 2 Præterea, sacramenta in quibusdam elementis consistunt, ut ex supra dictis patet. Sed Apostolus dicit ad Galat. 4. Cum essemus paruuli, sub elementis mundi eramus seruientes: nunc autem temporis plenitudine veniente, iam non sumus paruuli. Ergo videtur, quod non debeamus Deo seruire sub elementis huius mundi, corporalibus sacramentis vtendo.

¶ 3 Præterea, Apud Deum non est transmutatio nec vicissitudinis obumbratio, ut dicitur Iacobi primo. Sed hoc videtur ad quamdam mutationem diuinæ voluntatis pertinere, quod alia sacramenta nunc hominibus exhibeat ad sanctificationem tempore gratiæ, & alia ante Christum. Ergo videtur, quod post Christum non debuerint alia sacramenta institui.

s. 13. 20. 6

SED contra est, quod Augustinus dicit contra Faustum decimonono*, quod sacramenta veteris legis sunt ablata, quia impleta: & alia sunt instituta, virtute maiora, vtilitate meliora, actu faciliora, numero pauciora.

RESPONDEO dicendum, quod sicut antiqui patres saluati sunt per fidem Christi venturi, ita & nos saluamur per fidem Christi iam nati & passi. Sunt autem sacramenta, quadam signa protestantia fidem, qua homo iustificatur. Oportet autem alijs signis significari futura, præterita, & præsentia. Ut enim

Augu-

Augustinus † dicit decimonono, contra Faustum, *c. 16. fo. 8*
 eadem res aliter annuntiaturs faciendā, aliter facta;
 sicut ipsa verba, passurus & passus, non similiter so-
 nant. Et ideo oportet quādam alia sacramenta esse
 in noua lege, quibus significantur ea quæ præcesse-
 runt in Christo, præter sacramenta veteris legis, qui-
 bus præcipiebantur futura.

Ad primum ergo dicendum, quod sicut Dion.* di- *p. 1. tit. 1.*
 cit in quinto cap. eccles. hier. Status noua legis, *a medio.*
 medius est inter statum veteris legis, cuius figuræ
 implentur in noua lege; & inter statum gloriæ, in
 qua omnis nude & perfectè manifestabitur veritas.
 Et ideo tunc nulla erunt sacramenta. Nunc autem,
 quamdiu per speculum & in ænigmate cognoscimus
 (vt dicitur primæ ad Corinthios decimotertio) oportet
 nos per aliqua sensibilia signa, in spiritualia de-
 uenire. Quod pertinet ad rationem sacramentorum.

Ad secundum dicendum, quod sacramenta vete-
 ris legis Apostolus vocat egena & infirma elemen-
 ta: quia gratiam non continebant, nec causabant.
 Et ideo vtentes illis sacramentis, dicit Apostolus sub
 elementis mundi Deo seruisse: quia scilicet nihil
 aliud erant, quàm elementa huius mundi. Nostra
 autem sacramenta gratiam continent & causant: &
 ideo non est de eis similis ratio.

Ad tertium dicendum, quod sicut paterfamilias
 non ex hoc habere monstratur mutabilem volun-
 ratem, quod diuersa præcepta familiæ suæ propo-
 nit pro temporum varietate, non eadem præcipiens
 hyeme & æstate: ita non ostenditur aliqua muta-
 tio esse circa Deum, ex hoc quod alia sacramen-
 ta instituit post Christi aduentum, & alia tempore
 legis: quia illa fuerunt congrua gratiæ præfiguranda:
 hæc autem sunt congrua gratiæ præsentialiter
 demonstranda.